

ACC. N:R M. 10564: 1-12.

Landskap: Småland

Upptecknat av: ^{Folkstroll.} G. A. Hartman

Härad: S. Möre

Adress: Pellamåla skola, Visseljände

Socken: Visseljände

Berättat av:

Uppteckningsår: 1948

Född år 1888 i Fågelsjö, Visseljände

Öknamn:

s. 1-11.

Gata:

s. 12.

ACC. N:R. M. 10564:1.

Landskap: Småland Upptecknat av: Folksholl. G. A. Hartman
 Härad: I Möre Adress: Pellamials skola, Vissefjärda
 Socken: Vissefjärda Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1948. Född år 1888 i Fåglaåsjö, Vissefjärda

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ÖKNAMN M.M. FRÅN VISSEFJÄRDA.
=====

Man hade förr i tiden mycket lätt för att i st.f. en persons riktiga namn ge honom ett öknamn, och säkerligen var denna sed mer utbredd i allra äldsta tider än för en mansålder sedan. Numera förekommer dess bättre öknamen mycket sparsamt. Man har lagt märke till att från öknamn har man övergått till personens förnamn och sist att utom förnamnet också nämna efternamnet. Jag skall i det följande dra fram några exempel ur mitt minne, hurusom man namngivit folk i min hemtrakt, dels rena öknamn, sagda på personernas rygg, dels sådana namn, som har sitt ursprung från personernas kroppsliga egenskaper såsom storlek, dels också yrke och sysselsättning, boplats m.m.

Bösen: Bösen var namn här på en tjur, som med ett barbariskt ingripande gjorts oduglig till fortplantning. En person i orten, Johan på Målen, gjorde ett ingrepp på sig själv för att inte

Landskap: Småland Upptecknat av: folkskoll. G. A. Hartman
 Härad: S. Möre Adress: Pellamåla skola, Vissrefjärda
 Socken: Vissrefjärda Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1948 Född år 1888 i Fågelsjö, Vissrefjärda

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

kunna få fler barn. Folk var sedan kvicka att ge honom öknamnet "Bösen".

Gnosen: En yngling hade ett gnäggande sätt att skratta. Här kallas gnägga för "gnosa", och genast var den ynglingens vedernamn givet.

Följan: I en by här fanns en flicka, som var mycket road av att köra sin fars häst. Hon var ganska robust och pojkaktig, och skolkamraterna gav henne namnet följa, vilket betyder stöfö, unghäst av honkön.

Post-Elof. Han var bonde här i orten, bördig från Blekinge. Han hade i unga år av ungdom och oförstånd varit med att "röva posten", och sen dess var hans dopnamn Elof försett med attributet "post".

Pälsa-Loen. En bonde hade en kraftig hårväxt, och så var håret eldrött. Loen = luden, och päls behöver ingen förklaring.

Landskap: Småland Upptecknat av: Folkskoll. S. A. Hartman
 Härad: S. Kväre Adress: Pellamåla skola, Viosefjärda
 Socken: Viosefjärda Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1948 Född år 1888 i Fåglosjö, Viosefjärda

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Jäm-loja: För sin enastående fulhet, grovhuggenhet i ansiktet var folk genast färdiga att ge honom öknamnet i fråga, som helt enkelt betyder "jäm-ful".

Etter-Ulla: En tiggkärning, som var fruktad för sin elaka och skarpa tunga, för ilska, när hon inte fick något.

Galten: Vi hade i mitt hem, långt före jag var född, en dräng, som man gav namnet. Varför minns jag inte.

Lusti-Bock: Samtidigt med Galten hade vi en piga med vidstående vedernamn. Hon var en stolla och gjorde väl mycket galet och tokigt.

Bagga-Sara: Farfar blev tidigt änklingsamt och måste ha en stadig piga i huset, som kunde stå för hushåll och småbarn. För att reta Sara, brukade man lägga ett bagghorn i hennes säng. Öknamnet bibehölls för

hennes efterkommande. En av dem kände jag: Bagga-Fransen.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 10564: 4

Landskap: Småland Upptecknat av: folkskoll. G.A. Hartman
 Härad: S. Möre Adress: Pellamåla Kola, Vissefjärda
 Socken: Vissefjärda Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1948 Född år 1888 i Fåglosjö, Vissefjärda

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVPorslinshuet:

En kommunalpamp var alldeles skellig och blank och genast var man kvick och kallade honom för det nämnda, Porslinshuvudet.

Säva-Massen:

I min hemby fanns, då min far var barn, en bonde, Magnus Säv. Det var omkring år 1850. Han hade varit med i Finska kriget 1808-1809 och hade korp-rals grad. Far omtalade, att han skulle lära småpoj-karna artighet, kyssa på hand och skrapa med foten. Vid handkyssningen måste pojkarna kyssa Masse på en stor och otäck värta, som han hade på handen. Lektionerna var inte efterlängtade, det kanske man inte behöver tillägga.

Lång-Feen:

En kringvandrande finne, lång till växten, mycket omtalad för trollkunnighet och en hel del annat hokus-pokus.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 10564:5.Landskap: SmålandUpptecknat av: folkskoll. G. A. HartmanHärad: L. MöreAdress: Pellamåla skola, VirofjärdaSocken: Virofjärda

Berättat av:

Uppteckningsår: 1948Född år 1888 i Flglasjö, VirofjärdaLUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVRödtopp:

En bonde i min hemby, som hade rödaktigt hår och starkt röd ansiktsfärg. En tupp är ju också röd i huvudet, så öknamnet var välfunnet.

Björna-Pellen:

En vägarnas farande sven, godmodig och storljugare. Berättade bl. a. att han hälsade på kung Oscar II på slottest, varvid kungen ropade på kungsan och sa (enligt Pelle): "Opp, Sofi, och koka kaffe, Petter i Fur ä kommen!"

Rackar-Ola:

Bygdens rackare eller hästdödare. Söp sig full en gång på vinter, hittades död i vägkanten ihjälfrusen.

Skat-Kalle:

Som rackare för trakten efterträdde Kalle Skata Rackar-Ola. Kalle dog för omkring 30 år sedan. Hans taxa för att sticka ihjäl en gammal häst och flå honom, vilket erhöles efter förrättat värv, var två kronor och ett kvarter brännvin.

Landskap: *Småland*
 Härad: *S. Möre*
 Socken: *Vissefjärda*
 Uppteckningsår: *1948*

Upptecknat av: *Folkskoll. G. A. Hartman*
 Adress: *Pellamåla skola, Vissefjärda*
 Berättat av:
 Född år *1888* i *Fåglasjö, Vissefjärda*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sammel Orre:

En lumpsamlare och gårdfarihandlare. Han köpte lump, svinhår och tagel av bönderna. Såldes tvål, sytråd, kaffe, topp-, bröst- och kaksocker, nålar m.m. Hade en säck med ett sprund på mitten: säcken var hopsydd i bägge ändar, nämligen. I ena änden stoppade han lumpen m.m. samt i den andra sitt skrin med handelsvarorna.

Derren:

Namnet kom sig av att den stackaren hade dansjukan, så att han skakade och vid gång för hit och dit. Han hette annars Petter-Gustaf samt samlade, liksom Orren, lump o.s.v. Då han var i stan för att leverera det han köpt opp, råkade han bli tagen av polisen, som trodde att gubben var full. Han kunde inte heller prata rent utan sluddrade. Då polisen tog honom, sa Derren: "Ja a int fula, (full) ja a sen voan kapade (skapad)!"

Skriv endast på denna sida!

Landskap: LunäländUpptecknat av: folkskoll. J. A. HartmanHärad: L. MöreAdress: Pellamåla skola, VissafjärdaSocken: Vissafjärda

Berättat av:

Uppteckningsår: 1948Född år 1888 i Fågelsjö, VissafjärdaLUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
—Friar-Ingri:

Som namnet antyder, sysslade hon som böneman, och så botade hon "skervan" och andra barnsjukdomar. Hon var från Blekinge men gick i min barndom ofta i denna bygden.

Mortlan:

Friar-Ingri hade en dotter, liten, tjock, och som hon på vårarna gick omkring och köpte opp mortlor (murklor), så var namnet givet: antingen "Mortlakäringen" eller bara "Mortlan".

Greva-Fia:

En gumma, som hade varit gift med Greva-Pellen, och som änka gick hon och sålde kakor och "sockerpinnar" samt huvudklutar, vävda av någon kvinna i orten. Många ansåg Fia trollkunnig. Hon spådde gärna i kort. När det ringdes själaringning för henne i Långasjö sprack lilla klockan. Så sades

det, och faktiskt har man för några år sedan måst inköpa ny lill-klocka till nämnda kyrka.

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Småland Upptecknat av: Folkskoll. G. A. Hartman
 Härad: S. Möre Adress: Pellamåla skola, Vissefjärda
 Socken: Vissefjärden Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1948 Född år 1888 i Figlarjö, Vissefjärda

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Hästa-Hasse:

En hästskojarare, som levde på att byta hästar i bygden och på marknader. Tattare var dock inte.

Enhänningen:

En knalle eller gårdfarihandlare. Hade endast en arm, därav namnet. Hade sina varor: knivar, saxar, halsdukar osv i en stor träkoffert, som han bar på ryggen, fästad med starka remmar över axlarna.

Pyngla-gubben:

Ett original, som man inte visste varifrån han hörde hemma. Sålde lite nålar och småsaker, som han förvarade i otaliga paket, insnodda i papper = pynglor. Han var antagligen vrickad, för han hade en tyglapp i fickan, som han genast tog upp och med den torkade av stolen, innan han satte sig. Likaså torkade han av kaffekoppen med den lappen. Brödskivan skrapade han med kniven, innan han tordes äta. Vithårig och - skäggig son jag minns honom.

Landskap: LivlandUpptecknat av: Folk. koll. G. A. HartmanHärad: P. MöreAdress: Pellamåla skola, VissefjärdaSocken: Vissefjärda

Berättat av:

Uppteckningsår: 1948Född år 1888 i Fåglaasjö, VissefjärdaLUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVJödde i Moen:

Lönnkrögare ute i vilda skogen (Moen). Levde efter husbehovsbränningens avskaffande och utövade sin olovliga hantering i en jordkula i Moen. När det kom oväntat främmande och man inte hade något brännvin, var det att gå till Jödde. Min far, f. 1845, var som 12-13-åring en gång ute hos Jödde i ovannämnda ärende åt sin far.

Skättfalls-Nesse:

Nämndeman Gustaf Nilsson, som efter den "torre" sommaren 1868 i Långasjö organiserade spinnande av lin, så att fattiga kvinnfolk i socknen kunde tjäna sig pengar till uppehälle.

Pärna-Schen:

En bonde som lade an på att odla potatis i stor skala på sitt hemman (Potatis-Sven).

Petter Flit:

En fattig torpare, som hellre än att knoga på sitt torp eller gå och dagsverka, tiggde i stugorna. Skriv endast på denna sida!

13.

ACC. N:R. M. 10564:10.

Landskap: Småland

Upptecknat av: folkskoll. S. A. Karlsson

Härad: S. Möre

Adress: Pellamåla skola, Vissefjärda

Socken: Vissefjärda

Berättat av: _____

Uppteckningsår: 1948

Född år 1888 i Fåglaasjö, Vissefjärda

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sven Sissa:

I min hemby fanns en bondmora, som hette Sissa. Hon var från Tving i Blekinge. Hennes bror hette Sven, och då han var bror till nämnda Sissa, så fick han sitt vedernamn därav.

Travarn:

En gårdfarihandlare, som "travade" kring bygden med olika slag av textilvaror. Det var två med namnet, Andrias och hans som Kalle.

Snarven:

En person som fick öknamnet för han snörvlade.

(Hans son Johannes kallades därför "Snarva-Johansen") Den senare var en duktig täckare av halmtak, ofta utövande sitt arbete där hemma på gården i Fåglaasjö.

Påsa-Jössen:

Bonde i Fåglaasjö.

Till-Annan:

En soldatänka. Hennes man hade soldatnamnet Tilly.

Kitta Petter:

Hennes verkliga namn var Kristina Petterson.

Skriv endast på denna sida!

Landskap: SmålandUpptecknat av: folkskoll. S. A. HartmanHärad: S. MöreAdress: Pellamåla skola, VissefjärdaSocken: Vissefjärda

Berättat av:

Uppteckningsår: 1948Född år 1888 i Fågelsjö, VissefjärdaLUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Bland andra benämningar i st.f. det verkliga borgerliga namnet på folk förr i denna orten må ytterligare noteras följande: Lill-Kal-Joan eller Träsko-Kal-Joan, Skoff-Petter eller Skoff-Pell, Peter, Olsa-Joans Hilda (kvinnans namn Hilda, hennes fars Johan och farfars Petter Olsson), Lill-Annars, Stor-Pell, Stor-Jöss, Schen-Käa, Msse Fisk eller Fischen, Kalva-Kallen, Kalva-Pellen, Orna-Kallen, Stor-Käl-Agust, Lill-Kal-Agust, Lill-Olaves, TjockPell, Lill-Pell, dessa två sistnämnda handlare i Vissefjärda stationssamhälle, Sven Skräddare, Kalle på Målen, Måla-Jödden, Halt-Kalle, Halvann, skankingen, Kal-Ingspellen, Tyska-Kal-joan, Jösse i Mossen, Träsko-Matsen, Kogubben, Per på Kroena, Elias i Hagen, Petter Skytt, Tröj-gubben och Kak-Cilja.

En gård kallades Svinalorta-backen sedan gammalt, då man hade svinen gåendes lösa och på grund av att det var otrevligt utanför husen med smuts och gödsel osv.-

ACC. N:R M. 10564: / 2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

En gåta från Vissefjärda.

"Svarta Kitta" kom till mej en mörk natt.

Hon bad och jag nekade,

hon stack och jag bråkade.

(Svar:Loppan).